

Република
Србија

Пројекат
финансира
Европска унија

#ЕУ
ЗА ТЕБЕ

ЕУ за Зелену агенду у Србији

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА
„СТРАТЕГИЈЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ У РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ ЗА ПЕРИОД 2024 - 2033. ГОДИНЕ
– ЗЕЛЕНА АГЕНДА ЗА СРБИЈУ“ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Пројекат
спроводи
УНДП, у
сарадњи са

Шведска
Sverige

Европска
инвестициона банка

Додатно
финансирање
обезбедила
Влада Швајцарске

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

САДРЖАЈ

- 1) полазне основе стратешке процене;
- 2) општи и посебни циљеви стратешке процене и избор индикатора;
- 3) процена могућих утицаја са описом мера предвиђених за смањење негативних утицаја на животну средину;
- 4) смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и за процене утицаја пројеката на животну средину;
- 5) програм праћења стања животне средине у току спровођења стратегије зашт. жив.средине;
- 6) приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене;
- 7) приказ начина одлучивања, опис разлога одлучујућих за избор решења стратегије са аспекта разматраних варијантних решења и приказ начина на који су питања животне средине укључена у стратегију;
- 8) закључци до којих се дошло током израде извештаја о стратешкој процени представљене на начин разумљив јавности.

1) ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1.1.1. Кључне области

Стратегија заштите животне средине Републике Србије за период од 2024. до 2033. године - Зелена агенда за Србију представља кровни документ јавне политике у области животне средине са фокусом на следеће кључне области:

1. Декарбонизација и климатске промене: са фокусом на смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште (GHG) и прилагођавање на измењене климатске услове, уз ефикасније коришћење енергије, као и прелазак на чистије и обновљиве изворе енергије.
2. Циркуларна економија: са фокусом на индустријску симбиозу, искоришћење отпада, одговорну рециклажу, одрживу производњу, иновације, еко-дизајн, зелене јавне набавке и ефикасну употребу ресурса.
3. Смањење загађења животне средине: побољшање квалитета ваздуха, воде и земљишта, смањење индустријског загађења и управљање ризиком, управљање хемикалијама, смањење буке у животној средини, јонизујуће и нејонизујуће зрачење.
4. Заштита биодиверзитета и екосистема: заштита и одрживо управљање природним ресурсима, укључујући одрживо управљање и заштиту шума, заштићених подручја и дивљих врста.
5. Одржива пољопривреда и рурални развој: утицај пољопривреде на животну средину, безбедност хране, одржива производња хране, органска храна.

1) ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1.1.2. Агенда УН и Јавне политике ЕУ

УН Агенда 2030 за одрживи
развој са 17 циљева ОР

Споразум из Париза
усвојен је у децембру 2015

Европски зелени
договор

Софијска декларација о
Зеленој агенди за Западни
Балкан 2020.

Акциони план за
спровођење Зелене агенде
за Западни Балкан 2021.

Климатски пакет „Спремни
за 55%“ (Fit for 55)

Нова индустријска
стратегије за Европу

Нови Акциони план за
циркулативну економију

Европска стратегије за
пластику у циркуларној
економији

Европска стратегије за
одрживе и циркуларне
текстилне производе

Одржива биоекономија за
Европу: јачање веза привреде,
друштва и жив. средине

Програм чистог ваздуха за
Европу

Стратегија ЕУ о земљишту
до 2030. године

Стратегија ЕУ о
биодиверзитету до 2030

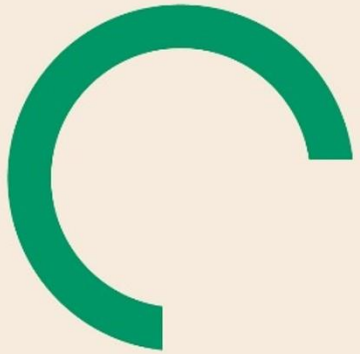
Стратегија ЕУ за шуме до
2030. године

Стратегија од „њиве до
трпезе“

1) ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1.1.3. Однос са документима јавних политика националног карактера

Стратегија нискоугљеничног развоја Републике Србије за период 2023-2030. године	Програм прилагођавања на измењене климатске услове за период од 2023. до 2030. године	Интегрисани национални енергетски климатски планови (ИНЕКП) Р. Србије за период до 2030.	Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године
Основе плана развоја енергетске инфраструктуре и мера енергетске ефикасности за период до 2028. са прој. до 2030.	Програм развоја циркуларне економије у Републици Србији за период 2022–2024. године	Програм управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031. године	Програм управљања муљем од 2023. до 2032. године
Програм економских реформи за период од 2023 до 2025. године	Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године	Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период 2021-2025	Програм развоја јавних набавки у Републици Србији за период 2019-2023. године
Програм заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са акционим планом	Национални план за смањење емисија загађујућих материја које потичу из старих великих постројења за сагоревање	Стратегија управљања водама на територији Републике Србије до 2034. године	План управљања водама на територији Републике Србије до 2027. године
Програм заштите природе Републике Србије за период од 2021. до 2023. године	Стратегија развоја шумарства Републике Србије	Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014-2024. године	ИПАРД програм Републике Србије за период 2021-2027.
Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018–2026. године	Стратегија индустријске политике Републике Србије за период од 2021. до 2030. године	Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период од 2020. до 2027. године	Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2020-2025.
Стратегија развоја дигиталних вештина у Републици Србији за период 2020-2024.	Стратегија развоја информационог друштва и информационе безбедности у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године	Стратегија одрживог урбаног развоја до 2030. године	Дугорочна стратегија за подстицање улагања у обнову националног фонда зграда Републике Србије до 2050.
Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018-2026. године	Нацрт Просторног плана Републике Србије за период од 2021. до 2035. године	Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније (НПАА)	Стратегија превенције и заштите од дискриминације за период од 2022. до 2030. године

1) ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1.2. Преглед постојећег стања животне средине

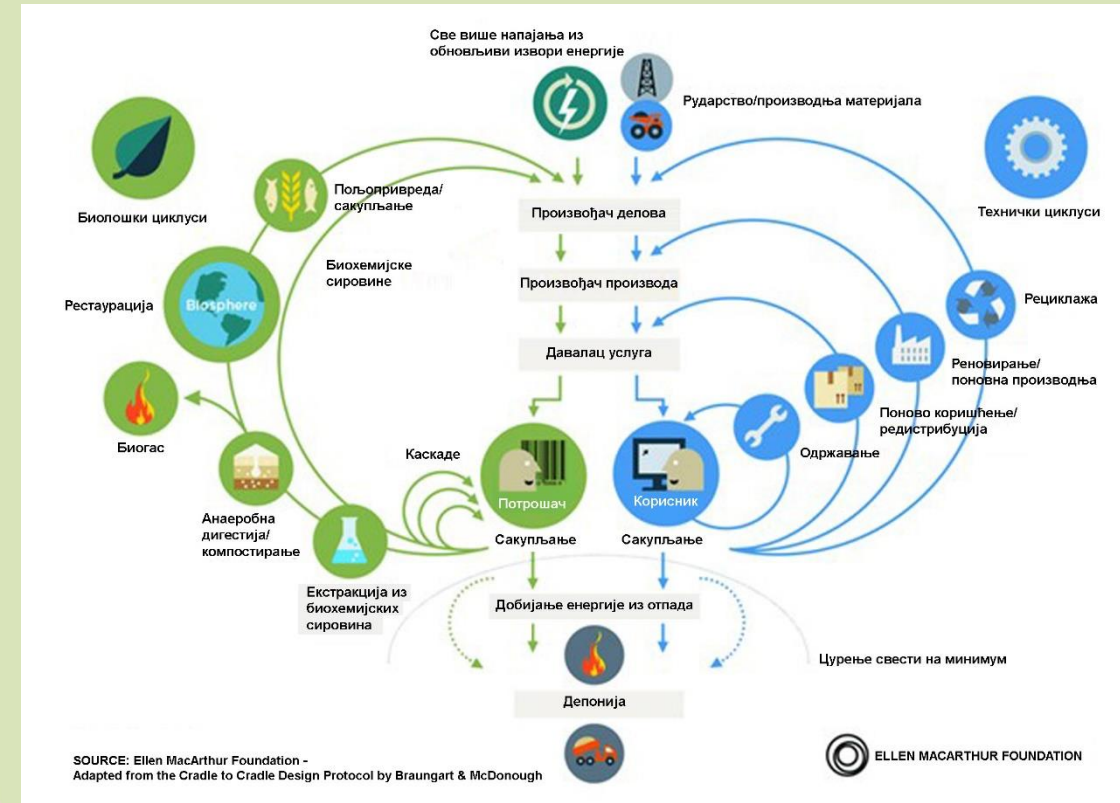
- Дати су основни подаци о географском положају Републике Србије, подаци о климатским променама, подаци о квалитету ваздуха, вода, земљишта, буци, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, хемикалијама и индустријском загађењу, ризику од удеса, здрављу становништва, биодиверзитету, стању геодиверзитета и објекта геонаслеђа, агробiodиверзитету, руралном и урбаном развоју, карактеристикама животне средине у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају.
- Већина информација и података коришћених у овом документу прикупљена је путем Информационог система заштите животне средине, којим управља Агенција за заштиту животне средине, односно из Извештаја о стању животне средине у Републици Србији за 2022. годину, који је постао доминантан извор потребних и поузданих информација у процесу усвајања важећих стандарда ЕУ, али и директном сарадњом са релевантним институцијама које располажу подацима за наведену област.
- На основу Извештаја о квалитету ваздуха за 2023. г. приказани су резултати мерења суспендованих честица PM10, затим мерења азот диоксида, сумпор диоксида, суспендованих честица PM2.5, угљен моноксида и приземног озона.

1) ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Циркуларна економија и ресурсна ефикасност

- Циркуларна економија и ресурсна ефикасност је један од кључних концепата за процес спровођења зелене транзиције у Републици Србији.
- У средишту зелене транзиције мора бити формирање, усвајање и пуна, неселективна примена националне јавне политике која на свим нивоима и међусекторски подстиче одрживије коришћење ресурса и енергије, и напуштање линеарног економског модела.
- Прелазак са линеарне на циркуларну економију мора бити афирмисан као један од најважнијих приоритета за одрживи развој друштва у целини.
- Поред јавног сектора, кључни носиоци циркуларне економије су привреда и наука и грађани.

1) ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Анализа стања институционалних капацитета

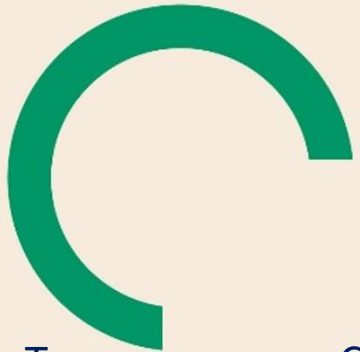
- Институционални капацитети за послове заштите животне средине у Републици Србији нису на потребном нивоу за ефикасно спровођење Зелене агенде и зелене транзиције. Без значајног нивоа подизања административних капацитета и унапређења међусекторске сарадње на питањима утицаја и заштите животне средине, као и јавног сектора, спровођење Зелене агенде и зелене транзиције биће суштински и практично изван оквира очекиваних позитивних резултата и промена.
- Стратегија указује да је потребно делотворно институционално уређење да би се побољшало стратешко планирање, суфинансирање и управљање инвестицијама у животну средину, да би се побољшали ефикасност и квалитет припреме, спровођења и контроле квалитета инвестиција, укључујући транспарентност поступака.
- Коначно, потребно је унапредити примену начела „загађивач плаћа” како би се подстакла индустрија да инвестира у зелена решења.

1) ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Финансирање у области заштите животне средине

- У приказу финансирања у области животне средине, коришћени су подаци Републичког завода за статистику за период 2021-2022, који се односе на издатке у областима заштите ваздуха, управљања отпадним водама, управљања отпадом, заштите и санације земљишта, подземних и површинских вода, заштите од буке и вибрације, заштите природе и остале активности у вези са заштитом животне средине. Табеларно су приказани укупни трошкови према активностима заштите животне средине, подељени на инвестиције и текуће издатке (у милионима динара и у % БДП).
- Упркос вишегодишњем тренду растућег значаја заштите животне средине и питања од утицаја на стање и квалитет животне средине у Србији, не бележи се одговарајући растући тренд финансирања.
- Република Србија нема усвојен Инвестициони план за остваривање бројних циљева заштите животне средине од значаја за животну средину (Агенда 2030).
- Улагања у области заштите животне средине и адаптације на климатске промене у Републици Србији још увек нису задовољавајућа.

1) ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1.4. Разматрана питања и проблеми заштите животне средине

Током процеса СПУ посебно су идентификовани следећи проблеми, односно ограничења у области заштите животне средине:

- загађивање ваздуха из сектора индустрије, енергетике и саобраћаја;
- највећи загађивач ваздуха у Србији је енергетски сектор услед великог учешћа угља, односно лигнита у производњи електричне енергије; енергетски сектор је и највећи емитер GHG у Србији;
- лош квалитет ваздуха нарочито у већим градовима, процена је да је у урбаним областима, у сезони грејања и због високог интензитета саобраћаја, квалитет ваздуха II и III категорије;
- кључни извор загађења површинских и подземних вода у Србији су високо загађене воде из насеља, индустрије и пољопривреде, односно непречишћене отпадне воде које се испуштају у реципијенте;
- недостатак постројења за пречишћавање отпадних вода у градовима и насељима;
- недовољно пречишћавање индустријских отпадних вода;
- постојање значајног броја деградираних простора (непланска експлоатација природних ресурса, браунфилд локације, дивље и несанитарне депоније комуналног отпада, итд).

Већина мера заштите, које су дефинисане у поглављу 3.6 ове СПУ, индиректно се односе на заштиту и унапређење здравља становништва, стим што су дефинисане четири мере које се директно односе на здравље становништва.

1) ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1.5. Приказ и оцена варијантних решења која се односе на заштиту животне средине у Стратегији

- Варијантна решења и разлози за избор најповољније варијанте разматрани су поглављу 3 Стратешке процене. Избор најповољније варијанте извршен је на основу анализе и евалуације варијантних решења, односно у складу са утврђеним позитивним и негативним ефектима.
- Спровођењем предложена Стратегија и имплементације и развоја стубова Зелене агенде на простору Републике Србије, досадашњи неповољни трендови стања и квалитета животне средине ће се и значајно квалитативно побољшати.

1) ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1.6. Претходне консултације са заинтересованим странама и организацијама

У току припреме Одлуке о изради стратешке процене утицаја Стратегије заштите животне средине од 2024 до 2033. године на животну средину упућен је релевантним институцијама Захтев за мишљење на Предлог одлуке о изради СПУ. Сарадња је резултирала коначним текстом Одлуке о изради СПУ на основу које се приступило изради предметне СПУ.

Такође, у поступку израде Стратешке процене прибављени су подаци, услови и мишљења надлежних органа и организација који су узети у обзир приликом конципирања стратешких смерница и њиховог вредновања са аспекта заштите животне средине.

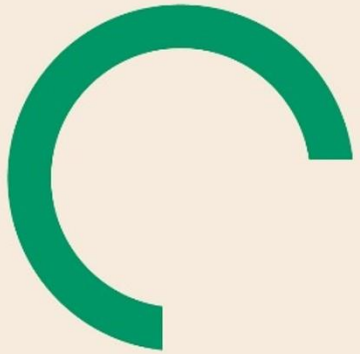
Релевантна министарства	Релевантне јавне институције	Невладине организације
<ol style="list-style-type: none">1. Министарство заштите животне средине;2. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде;3. Министарство привреде;4. Министарство за европске интеграције;5. Министарство финансија;6. Министарство рударства и енергетике;7. Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре;8. Министарство здравља;9. Министарство унутрашње и спољне трговине;10. Министарство туризма и омладине;11. Министарство информисања и телекомуникација;12. Министарство за јавну управу;13. Министарство унутрашњих послова;14. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања;15. Министарство науке, технолошког развоја и иновација;16. Министарство просвете;17. Министарство државне управе и локалне самоуправе;18. Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог;19. Министарство за јавна улагања.	<ol style="list-style-type: none">1. Канцеларија за информационе технологије и е-управу;2. Републички секретаријат за јавне политике;3. Директорат за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност Србије;4. Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине;5. Републички хидрометеоролошки завод;6. Републички завод за статистику;7. Агенција за заштиту животне средине;8. Завод за заштиту природе Србије;9. Јавно водопривредно предузеће Србијаводе;10. Јавно водопривредно предузеће Воде Војводине;11. Јавно предузеће Србијашуме;12. Јавно предузеће Војводинашуме;13. Привредна комора Србије;14. Унија послодаваца Србије;15. Стална конференција градова и општина;16. Национална алијанса за локални економски развој (NALED);17. Универзитет у Београду;18. Универзитет у Новом Саду;19. Универзитет у Нишу;20. Универзитет у Крагујевцу.	<ol style="list-style-type: none">1. Регулаторни институт за обновљиву енергију и животну средину (РЕРИ);2. Млади истраживачи Србије;3. Удружење грађана Нимбус;4. Београдска отворена школа

Слика Чланови Радне групе за израду Стратегије

2) ОПШТИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ СПУ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА У ОДНОСУ НА ЧИНИОЦЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ОБЛАСТИ СПУ

- Општи и специфични циљеви су одређени за следећих десет области:
1. Ваздух и климатске промене;
 2. Воде;
 3. Земљиште;
 4. Природна и непокретна културна добра и предели;
 5. Планирање и уређење простора;
 6. Природни ресурси;
 7. Управљање отпадом и ресурсима;
 8. Социјални аспект;
 9. Институционални развој;
 10. Економски развој.

Области СПУ	Општи циљеви СПУ	Специфични циљеви СПУ	Индикатори	Опис индикатора
ВАЗДУХ И КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ	ОЦ 1: Заштита квалитета ваздуха и повећање отпорности на климатске промене	ЦЦ 1.1: Смањење емисије загађујућих материја у ваздух ЦЦ 1.2: Повећање отпорности на климатске промене	Учесталост пренорачења дневних вредности CO ₂ , NO ₂ , PM10 и O ₃ које прекорачују границу (број дана у току године са прекорачењем дневне граничне вредности)*	Индикатор представља број дана у току године с прекорачењем граничних вредности квалитета ваздуха у односу на загађење ваздуха са SO ₂ , NO ₂ , PM10, и O ₃ у урбаним и руралним подручјима. Индикатором се описује стање животне средине у смислу квалитета ваздуха тј. мере његовог загађења.
			Годишња температура ваздуха*	Индикатор представља одступање средње годишње температуре ваздуха за подручје Републике Србије у односу на климатолошку нормалу 1961-1990. Индикатор је директно повезан са стањем климатског система и показује тренд промена средње годишње температуре ваздуха.
			Потрошња супстанци које оштећују озонски омотач*	Индикатор представља укупну потрошњу количину супстанци које оштећују озонски омотач (ODS).
			Годишња температура ваздуха у односу на климатолошку нормалу 1961-1990*	Индикатор представља одступање средње годишње температуре ваздуха за подручје Републике Србије у односу на климатолошку нормалу 1961-1990. Индикатор је директно повезан са стањем климатског система и показује тренд промена средње годишње температуре ваздуха.
			Емисија занисељавајућих гасова (NO _x , NH ₃ и SO ₂) (kt/год.)*	Емисијом занисељавајућих гасова повећава се њихова концентрација у ваздуху што доводи до промене хемијске равнотеже у животној средини. Индикатор показује тренд и укупне антропогене емисије занисељавајућих гасова NO _x , NH ₃ и SO ₂ изражених преко процене потенцијалне вредности занисељавања.
			Емисија гасова са ефектом стаклене баште (CO ₂ , N ₂ O, CH ₄ , SF ₆ , HFC, PFC) (Gg CO ₂ eq/год. и Gg/год.)*	Индикатор показује укупну емисију, тренд и понор директних и индиректних гасова са ефектом стаклене баште.
			Пројекција емисија гасова са ефектом стаклене баште	Индикатор приказује пројекције које се односе на будуће емисије и поноре гасова са ефектом стаклене баште.
			Удео усвојених докумената јавних политика и планских докумената, при чијој изради су узете у обзир потребе ублажавања климатских промена и прилагођавања на измењене климатске услове (%)	Индикатор прати промене у броју докумената јавне политике на свим нивоима и за све секторе у којима су заступљена питања и циљеви у вези са ублажавањем климатских промена и прилагођавања на измењене климатске услове.
			Број капиталних пројеката при чијем су планирању, односно изградњи и одржавању узете у обзир климатске промене	Индикатор прати промене у броју капиталних пројеката при чијем су планирању, односно изградњи и одржавању узете у обзир климатске промене, односно ублажавање климатских промена и прилагођавање на измењене климатске услове.
			Број спроведених кампања информисања и подизања нивоа јавне свести о климатским променама	Индикатор прати промене у броју спроведених кампања информисања и подизања нивоа јавне свести о климатским променама.
			Број предавања, радионица, презентација и учешћа на различитим конкурсима за пројекте прилагођавања на измењене климатске услове	Индикатор прати промене у броју предавања, радионица, презентација и учешћа на различитим конкурсима за пројекте прилагођавања на измењене климатске услове

3) ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Према члану 15. Закона о Стратешкој процени утицаја на животну средину, процена могућих утицаја на животну средину садржи следеће:

- приказ процењених утицаја варијантних решења Стратегије, повољних са становишта заштите животне средине, са описом мера за спречавање и ограничавање негативних утицаја, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- поређење алтернативних решења и изношење разлога за избор најповољнијег решења;
- приказ процењених утицаја Стратегије на животну средину са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- начин на који су при процени утицаја Стратегије узети у обзир чиниоци животне средине,
- начин на који су при процени узете карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, просторна димензија, прекогранична природа утицаја, кумулативна и синергијска природа утицаја.

3) ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

3.1. Приказ процењених утицаја варијантних решења Стратегије повољних са становишта заштите животне средине

Приликом процене утицаја коришћене су три категорије утицаја:

- **“+”** Укупно позитиван утицај – описује процену да ће се, услед спровођења мере стање елемената животне средине у односу на садашње стање поправити. До тога може доћи услед решавања неког од постојећих проблема животне средине, или услед промене постојећег негативног тренда;
- **“-”** Укупно негативан утицај – описује процену да ће се, услед спровођења мере, стање елемената животне средине у односу на садашње стање незнатно погоршати, али не у мери која би могла довести до значајног и трајног нарушавања животне средине или природе.
- **“0”** Нема утицаја – проценом је утврђено да мера нема директног утицаја на елементе животне средине или је утицај нејасан.

3) ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

3.2. Поређење алтернативних решења и изношење разлога за избор најповољнијег решења

Табела 3.1. Процена утицаја по варијантама (са применом и без примене Стратегије) у односу на циљеве СПУ:

ОБЛАСТ СТРАТЕГИЈЕ		ВАРИЈАНТЕ	СЦЕНАРИО РАЗВОЈА	ОПШТИ ЦИЉЕВИ СПУ									
СТУБ	ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ДЕКАРБОНИЗАЦИЈА И КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ	ПЦ 1.1: Смањење емисије GHG ПЦ 1.2: Повећање отпорности на климатске промене	А	Србија производи скоро 70% електричне енергије сагоревањем фосилних горива. Последица је повећана концентрација гасова са ефектом стаклене баште чиме се доприноси климатским променама и загађењу ваздуха, воде и земљишта, угрожава здравље грађана, стабилност природних екосистема, залихе и доступност вода и производња хране. Становништво Србије већ сада доживљава екстремне температуре, које прате летње олује и обилне падавине. Поплаве изазивају поремећаје који се нарочито одражавају на саобраћај, здравствени систем, као и пољопривредну производњу. Недовољна спремност грађана и привреде да реагује на појаве изазване климатским променама (поплаве, пожари и суше).	-	-	-	-	-	-	0	-	0	-
		Б	Стратегија подразумева сценарио који ће бити подржан кроз следеће мере: Усклађивање планског, институционалног и регулаторног оквира са Законом о клими ЕУ и визијом доприноса климатској неутралности; Интеграцију климатских промена у друге секторске политике ради доприноса климатској неутралности; Унапређење националног система за израду инвентара емисија GHG; Обезбеђивање и јачање постојећих капацитета за подстицање нискоугљеничног развоја; Примену механизма за усклађивање са системом трговине GHG емисијама ЕУ и/или увођење других инструмената за одређивање цена угљеника; Подстицање изградње капацитета ОИЕ у производњи топлотне и електричне енергије; Подстицање унапређења енергетске ефикасности и повећање коришћења ОИЕ у индустрији; Подстицање унапређења енергетске ефикасности и коришћења ОИЕ кроз програм реновирања приватних и јавних зграда; Подстицање употребе алтернативних горива и енергетске ефикасности и промоција одрживог друмског саобраћаја; Повећање понора угљеника ради ублажавања климатских промена; Подршку и промоцију примене концепта решења заснованих на природи ради ублажавања климатских промена; Ограничавање потрошње флуорованих гасова са ефектом стаклене баште; Унапређење регулаторног оквира прилагођавања на измењене климатске услове; Унапређење процеса извештавања у области прилагођавања на измењене климатске услове; Обезбеђивање и јачање постојећих капацитета за прилагођавање на измењене климатске услове; Примену решења заснованих на природи, ради прилагођавања на измењене климатске услове; Унапређење система за праћење утицаја климатских промена и смањење ризика; Унапређење алата (продуката) РХМЗ ради побољшања спремности грађана и привреде Републике Србије на временске и климатске екстреме.	+	+	+	+	+	+	0	+	+	+

3) ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

3.3. Евалуација карактеристика и утицаја стратешких решења на животну средину

Табела 1. Критеријуми за процену величине

Величина утицаја	Ознака	Опис
Критичан	- 3	Онемогућује функционисање у предметном подручју
Високо	- 2	Деградира животну средину до високог степена
Ниско	- 1	У мањој мери деградира животну средину
Нема утицаја	0	Нема промена у животној средини
Позитивно	+ 1	Мање позитивне промене у животној средини
Повољно	+ 2	Повољне промене у квалитету животне средине
Врло повољно	+ 3	Промене значајно побољшавају квалитет живота

Табела 2. Критеријуми за процену просторног опсега утицаја

Значај утицаја	Ознака	Опис
Национални	Н	Потенцијални национални утицај
Регионални	Р	Потенцијални утицај у региону
Општински	О	Потенцијални утицај унутар општине
Локални	Л	Потенцијални утицај унутар дела општине

Табела 3. Вероватноћа утицаја

Вероватноћа	Ознака	Опис
100%	ИЗ	Последице су извесне
више од 50%	В	Последице су вероватне
мање од 50%	МВ	Последице су мање вероватне
мање од 1%	ИС	Последице су искључене

3) ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

3.3. Евалуација карактеристика и утицаја стратешких решења на животну средину

Општи циљеви СПУ

Општи циљ 1: Заштита квалитета ваздуха и повећање отпорности на климатске промене.

Општи циљ 2: Заштита и очување квалитета површинских и подземних вода.

Општи циљ 3: Заштита и очување квалитета земљишта.

Општи циљ 4: Заштита и унапређење природних и културних добара, предела и подручја биодиверзитета и геодиверзитета.

Општи циљ 5: Интегрисање заштите животне средине у инструменте планирања и уређења простора.

Општи циљ 6: Одрживо коришћење природних ресурса.

Општи циљ 7: Унапређење система управљања отпадом применом принципа и модела циркуларне економије и ефективног коришћења ресурса.

Општи циљ 8: Унапређење јавног здравља и безбедности становништва и социјална кохезија.

Општи циљ 9: Јачање институционалне способности за управљања животном средином у складу са Зеленом агендом и зеленом транзицијом Републике Србије.

Општи циљ 10: Зелени раст у складу са Зеленом агендом и зеленом транзицијом Републике Србије.

Табела 3.7: Збирна матрица евалуације утицаја

СТУБ СТРАТ.	МЕРА	ЦИЉЕВИ СПУ									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ДЕКАРБОНИЗАЦИЈА И КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ	1.1.1 Усклађивање планског, институционалног и регулаторног оквира са Законом о клими ЕУ и визијом доприноса климатској неутралности	+3, Н, В	+1, Р, В	+1, Р, В	+1, Р, В	+3, Н, В	+1, Р, В	0, Н, МВ	+1, Р, В	+2, Н, В	+2, Н, В
	1.1.2 Интеграција климатских промена у друге секторске политике ради доприноса климатској неутралности	+3, Н, В	+2, Р, В	+2, Р, В	+2, Р, В	+3, Н, В	+2, Р, В	+1, Р, В	+1, Р, В	+3, Н, В	+3, Н, В
	1.1.3 Унапређење националног система за израду инвентара емисија GHG	+2, Н, В	0, Н, МВ	0, Н, МВ	+1, Р, МВ	+2, Н, В	+1, Р, МВ	0, Н, МВ	+1, Р, МВ	+1, Р, МВ	+2, Н, В
	1.1.4 Обезбеђивање и јачање постојећих капацитета за подстицање нискоугљеничног развоја	+2, Р, В	+1, Р, В	+1, Р, В	+1, Р, В	+1, Р, В	+1, Р, В	+1, Р, В	+1, Р, В	+3, Н, В	+2, Н, В
	1.1.5 Примена механизма за усклађивање са системом трговине GHG емисијама ЕУ и/или увођење других инструмената за одређивање цена угљеника	+3, Н, В	+1, Р, МВ	+1, Р, МВ	+1, Р, МВ	+1, Р, МВ	+1, Р, МВ	+1, Р, МВ	+2, Р, МВ	+2, Н, В	+3, Н, В
	1.1.6 Подстицање изградње капацитета ОИЕ у производњи топлотне и електричне енергије	+3, Н, В	+1, Л, МВ	-1, Л, МВ	-1, Л, В	+1, Л, В	0, Р, МВ	-1, Н, ИЗ	+1, Л, ИЗ	0, Л, МВ	+2, Н, В
	1.1.7 Подстицање унапређења енергетске ефикасности и повећање коришћења ОИЕ у индустрији	+3, Н, ИЗ	0, Р, МВ	+1, Р, МВ	+1, Р, МВ	+1, Р, МВ	+1, Р, МВ	+1, Р, МВ	+1, Р, МВ	0, Р, МВ	+2, Н, В
	1.1.8 Подстицање унапређења енергетске ефикасности и коришћења ОИЕ кроз програм реновирања приватних и јавних зграда	+2, Н, В	+1, Р, МВ	+1, Р, МВ	+1, Р, МВ	+2, Л, ИЗ	+1, Р, МВ	0, Р, МВ	+2, Р, В	+1, Н, В	+2, Н, В
	1.1.9 Подстицање употребе алтернативних горива и енергетске ефикасности и промоција одрживог друмског саобраћаја	+2, Н, В	0, Р, МВ	0, Р, МВ	+1, Р, МВ	0, Р, МВ	+1, Р, МВ	0, Р, МВ	+2, Р, В	0, Р, МВ	+2, Н, В
	1.1.10 Повећање понора угљеника ради ублажавања климатских промена	+3, Н, ИЗ	+2, Р, В	+2, Р, В	+2, Н, В	+1, Н, В	+3, Н, В	0, Р, МВ	+2, Н, В	+1, Л, МВ	+2, Н, В
	1.1.11 Подршка и промоција примене концепта решења заснованих на природи ради ублажавања климатских промена	+2, Р, В	+2, Р, В	+2, Р, В	+2, Р, В	+2, Р, В	+2, Р, В	+1, Р, МВ	+2, Р, В	+2, Р, В	+3, Н, В
	1.1.12 Ограничавање потрошње флуорованих гасова са ефектом стаклене баште	+2, Н, ИЗ	0, Н, МВ	0, Н, МВ	+1, Р, МВ	0, Н, В	0, Н, МВ	0, Н, МВ	+1, Р, МВ	+2, Н, В	+2, Н, В

3) ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

3.3. Евалуација карактеристика и утицаја стратешких решења на животну средину

Резиме утицаја мера Стратегије на животну средину

- За сваку од мера Стратегије извршена је идентификација могућих утицаја имплементације у односу на сваки од десет општих циљева СПУ.
- Сложеним мерама декарбонизације даје се у највећој мери позитиван или неутралан утицај на опште циљеве СПУ, поготово у односу на циљеве заштите квалитета ваздуха и повећања отпорности на климатске промене, затим институционалне способности за управљања животном средином, као и зеленог раста у складу са Зеленом агендом и зеленом транзицијом Републике Србије. Међутим мера Подстицање изградње капацитета ОИЕ у производњи топлотне и електричне енергије доводи до одређених конфликта и има негативан утицај на поједине циљеве.
- Мере циркуларне економије пружају искључиво позитиван утицај на све опште циљеве СПУ, највише на области управљања отпадом и ресурсима и економског развоја.
- Процењени утицаји мера смањења загађења су доминантно позитивни и неутрални на опште циљеве СПУ.
- Имплементацијом мера биодиверзитета очекују се крајње позитивни, првенствено на природна добра, пределе и подручја биодиверзитета и геодиверзитета, и неутрални утицаји.
- Мере одрживе пољопривреде одразиће се углавном позитивно и неутрално на опште циљеве Стратешке процене утицаја.
- Врло позитиван утицај вишеслојних и вишесекторских мера хоризонталних питања је за очекивати према свим општим циљевима СПУ, поготово у односу на области социјалног, институционалног и економског зеленог и одрживог развоја.
- На основу збирне матрице се може закључити да нема области СПУ, које су узете у разматрање у Извештају, у оквиру којих се очекују негативни утицаји на животну средину предметне Стратегије, осим следеће мере:
 - Мера 1.1.6: Подстицање изградње капацитета ОИЕ у производњи топлотне и електричне енергије - која може имати негативне ефекте на Заштиту и очување квалитета земљишта (циљ СПУ број 3), Заштиту и унапређење природних и културних добара, предела и подручја биодиверзитета и геодиверзитета (циљ СПУ број 4), и Унапређење система управљања отпадом применом принципа и модела циркуларне економије и ефективног коришћења ресурса (циљ СПУ број 7).

3) ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

3.4. Кумулативни и синергијски утицаји

- Кумулативни ефекти настају када појединачна стратешка решења немају значајан утицај, а неколико појединачних ефеката заједно могу да имају значајан ефекат.
- Синергетски ефекти настају у интеракцији појединачних утицаја који производе укупни ефекат који је већи од простог збира појединачних утицаја. Стратешком проценом је евидентиран већи број позитивних ефеката. За очекивати је да позитивни ефекти кумулативних и синергетских утицаја буду дугорочни.

3.5. Прекогранични утицаји

- Када је у питању просторни опсег утицаја спровођења Стратегије на животну средину, у стубу „декарбонизација и климатске промене” имаће позитиван прекогранични утицај на суседне државе.
- Мере из стуба „циркуларна економија” потенцијално могу имати само позитиван прекогранични утицаје.
- Утицаји на животну средину спровођења предметне стратегије кроз мере дефинисане у стубу „смањење загађења животне средине са фокусом на квалитет ваздуха” се крећу од мање позитивних, преко повољних, до оних које значајно побољшавају квалитет животне средине и свакако ће ублажити негативне прекограничне утицаје.
- Спровођење Стратегије ће дефинитивно имати подстицајне и позитивне прекограничне утицаје када је реч о “заштити и инвестирање у биодиверзитет и екосистеме” .
- Спровођење мера у стубу „одржива пољопривреда”, неће имати негативне прекограничне утицаје.

3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

3.6. Опис мера

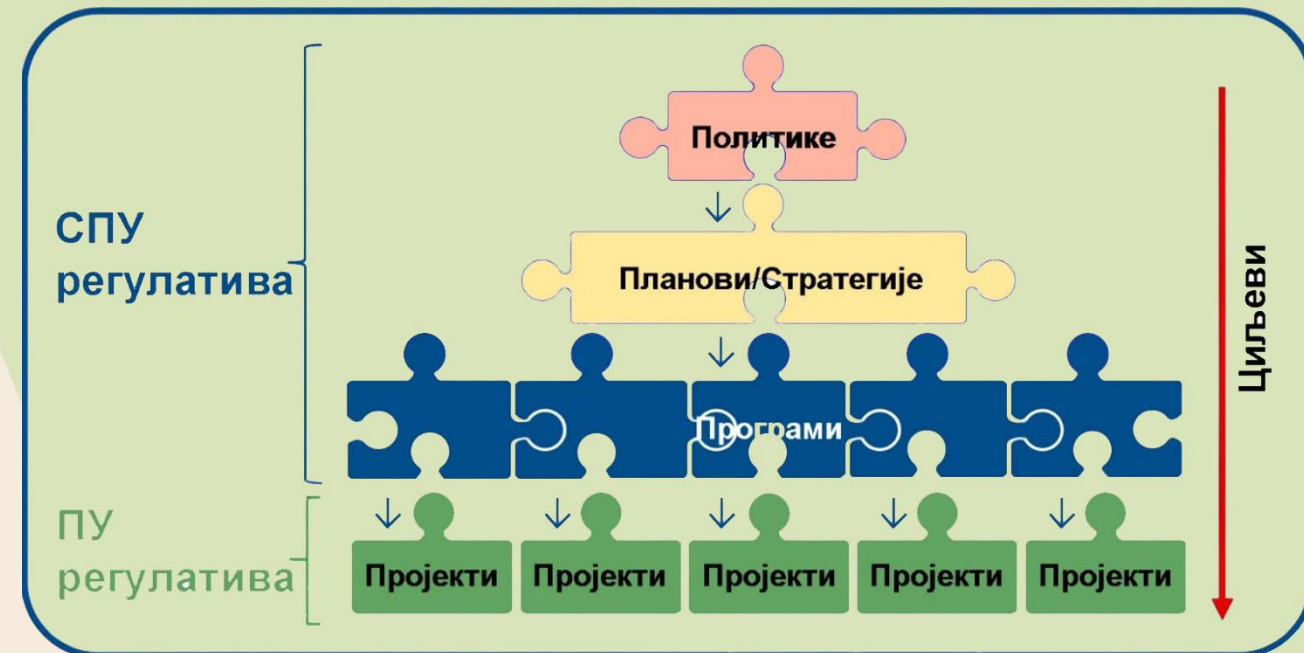
Мере заштите животне средине одабране су кроз квалитативну анализу за све релевантне тематске области СПУ.

Опште смернице и мере заштите животне средине	
Тематска област СПУ	Број смерница/мера
Опште смернице	9
Квалитет ваздуха и смањење утицаја климатских промена	14
Квалитет површинских и подземних вода	10
Квалитет земљишта	5
Природна и непокретна културна добра и предели	23
Унапређење планирања, уређења и заштите простора	8
Унапређење система управљања отпадом и ресурсима	25
Унапређење здравља становништва	4
Социо-економски аспект	6
Побољшање институционалног развоја	6
Катастрофе и ванредне ситуације	10

4) СМЕРНИЦЕ ЗА ПРОЦЕНУ УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА

Сагласно члану 16. Закона о СПУ, Извештај о СПУ садржи разрађене смернице за планове или програме на нижим хијерархијским нивоима које обухватају дефинисање потребе за израдом стратешких процена и процена утицаја пројеката на животну средину, одређују аспекти заштите животне средине и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину планова и програма нижег хијерархијског нивоа.

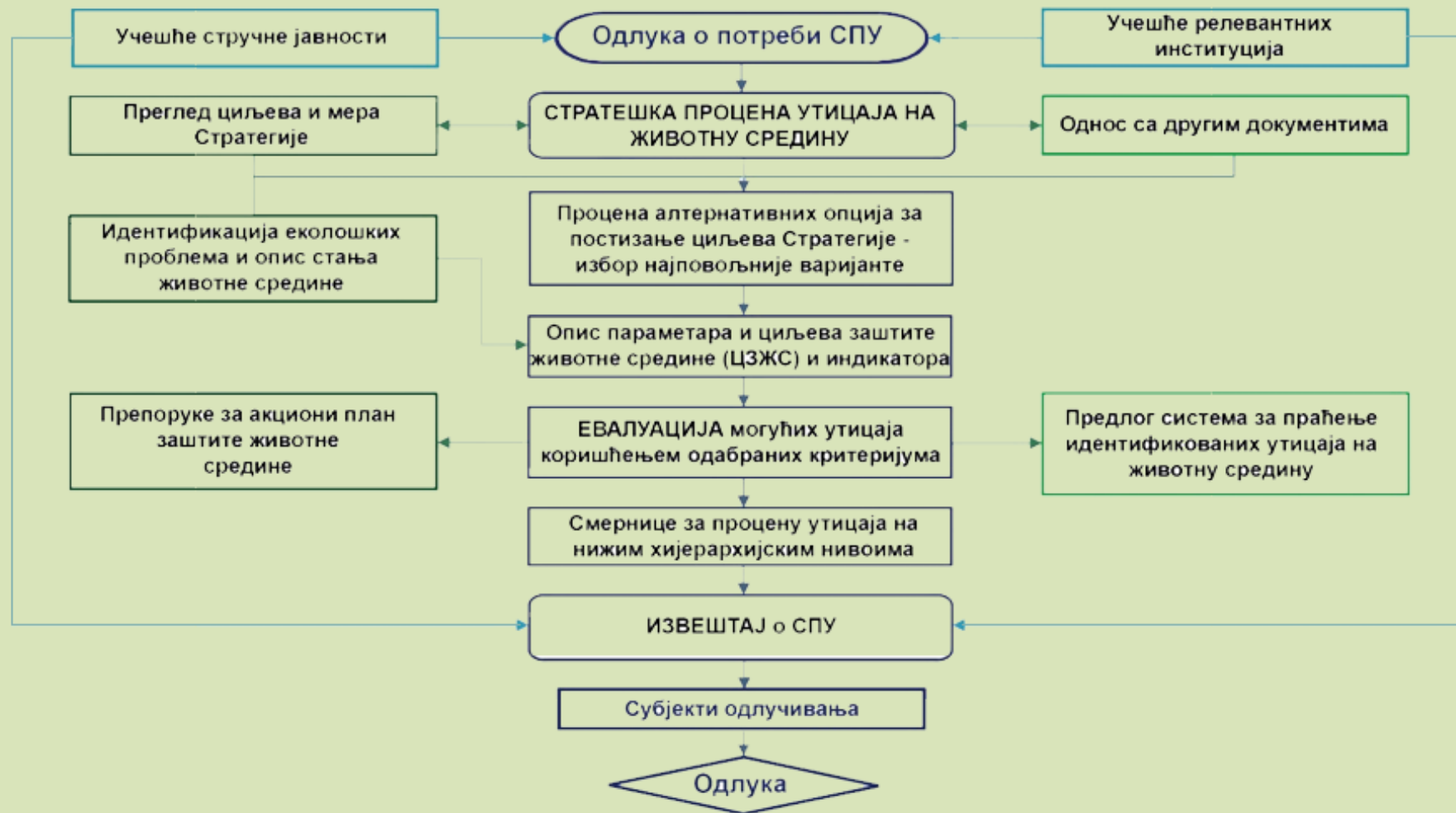

5) ПРОГРАМ МОНИТОРИНГА

- Законом о СПУ прописана је обавеза дефинисања програма мониторинга животне средине, као и садржај програма мониторинга.
- Коришћена методологија је омогућила идентификацију индикатора за праћење утицаја.
- Предлажени су одговарајући индикатори за сваки појединачни сектор животне средине.
- Циљеви и индикатори су ранжирани на такав начин да механизам праћења може да омогући евидентирање утицаја и њихову евалуацију на објективној основи.
- Ово ће омогућити прилагођавање Стратегије током имплементације како би се испунио циљ одрживости.

6) ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СПУ

7) НАЧИН ОДЛУЧИВАЊА

- Према члану 19. Закона о СПУ, потребно је у оквиру излагања Стратегије на јавни увид и одржавања јавне расправе обезбедити учешће јавности и у разматрању Извештаја о СПУ.
- Орган надлежан за припрему Стратегије обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину Извештаја о СПУ и достављање мишљења, као и времену и месту одржавања јавне расправе у складу са Законом.

8. ЗАКЉУЦИ СПУ

Извештај о СПУ је урађен у складу са Законом о заштити животне средине („Сл. гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 72/09, 43/11- одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18) и Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10) као и другом релевантном легислативом за област заштите животне средине.

У методолошком смислу, СПУ је спроведена кроз неколико основних методолошких корака:

- утврђивање постојећег стања животне средине,
- утврђивање могућих утицаја Стратегије на животну средину, укључујући варијантна решења, појединачна решења, кумулативне и синергијске утицаје и прекограничне утицаје, који могу настати у интеракцији са постојећим и/или планираним активностима/решењима
- утврђивање мера заштите и праћења стања животне средине.

Вредновање је вршено по основу следећих група критеријума: тип утицаја, просторни опсег утицаја, и вероватноћа утицаја.

Индикатори, су дати по областима СПУ у складу са Правилником о Националној листи индикатора заштите животне средине („Сл.гл. РС”, бр. 37/2011). За сваки индикатор дата је надлежност (извор и доступност података) и периодичност сакупљања података.

8. ЗАКЉУЧЦИ СПУ

Мере су груписане по елементима (чиниоцима) животне средине:

- Опште смернице
- Мере заштите квалитета ваздуха и смањење утицаја на климатске промене
- Мере заштите вода
- Мере заштите земљишта
- Мере заштите природних и непокретних културних добра и предела
- Мере унапређења планирања, уређења и заштите простора
- Мере унапређења система управљања отпадом и ресурсима
- Мере заштите и унапређење здравља становништва
- Мере заштите социо-економски аспект
- Мере за побољшање институционалног развоја
- Мере заштите у случају катастрофа и ванредних ситуација.

Дефинисан је **Мониторинг** и системи праћења стања за појединачне чиниоце животне средине, као инструмент за праћење реализације планираних активности и стања животне средине, током имплементације Стратегије.

8. ЗАКЉУЧЦИ СПУ

- СПУ је указала на трендове у животној средини, тј. позитивне утицаје који се могу очекивати као резултат реализације Стратегије, чиме је остварила своју улогу у доношењу одговарајућих одлука које се тичу заштите животне средине и друштвеног и економског развоја Републике Србије.
- Делови Стратегије који се односе на мере које су потребне за реализацију предвиђених планских решења (институционалан и законски оквир, потребна средства, фазе развоја, приоритети, мониторинг, итд.) су прихватљиви. Процена приоритета и потребних улагања су реални.
- Имајући у виду све наведено може се закључити да Стратегија заштите животне средине Републике Србије даје решења која имају веома позитиван утицај на животну средину. Због тога се на основу утицаја на животну средину Стратегија заштите животне средине – Зелена Агенда Републике Србије може сматрати у целости прихватљива.

Република
Србија

Пројекат
финансира
Европска унија

#ЕУ
ЗА ТЕБЕ

Хвала на пажњи!

Пројекат
спроводи
УНДП, у
сарадњи са

Шведска
Sverige

Европска
инвестициона банка

Додатно
финансирање
обезбедила
Влада Швајцарске

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra